

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škoflje 3 krone.

Uredništvo v Alojzijeвиšču, upravništvo v Marijanišču.

Gregorianski koral, njegov postanek, razvoj in uporaba.

(Po svojih predavanjih na poučnem tečaju v Ljubljani spisal dr. Jos. Mantuani.)

(Dalje.)

Te sponse je obdržal vodilni glas, ali, kar je eno in isto, koral, do srede 15. veka. Naj podam primer iz leta 1364. po izvrstni knjigi: Wolf, Joh., *Geschichte der Mensuralnotation von 1250—1460* (III. del, str. 50). Tu je „Kyrie“ tiste maše, katera se je pela omenjenega leta ob slovesnem kronanju Karola V., kralja francoskega. Zložil jo je kanonik Guillaume de Machaut (izreci Gilôm de Machô, rojen okoli l. 1300, umrl po l. 1371), mož učen, ki je bil prehodil mnogo svetâ in je tudi na Češkem bival do l. 1346. na dvoru Janeza Luksemburškega. Bil je svoj čas najglasovitejši skladatelj, kar tudi ta četverglasna maša gotovo opravičuje; sevê, pozabiti ni smeti, da je poteklo več kot pol tisočletja od tistega časa, ko je skladba nastala.

Guillaume Machaut.

Maša, zložena 1363—1364.

Triplum
Kyrie

Motetus
Kyrie

Contratenor
Kyrie

Tenor
Ky - ri - e

The first system of musical notation consists of four staves. The top staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together. The second and third staves contain accompaniment with chords and moving lines. The bottom staff has a bass line with longer note values. The system concludes with a double bar line.

The second system of musical notation consists of four staves. It continues the musical piece with similar melodic and accompanimental patterns. The bottom staff features a fermata over a note, indicating a pause in the music.

The third system of musical notation consists of four staves. The top staff has a sharp sign (#) above the final note, indicating a key signature change. The system ends with a double bar line.

The fourth system of musical notation consists of four staves. The bottom staff has the lyrics "le i son." written below it. The system concludes with a double bar line.

le i son.

Nas zanima za sedaj samo uporaba koralna, ki je ohranjen v tenorju (v partituri spodnji glas). Primerite ga s koralnim napevom maše in „festis duplicibus“, in videli bodeite, da se ujema ž njim. Verzija, katero je porabil Machaut (izreci: Mašô) se ujema natančno z medicjsko redakcijo. Tam se glasi (po Pustetovi izdaji) tako-le:

In natančno tako tudi pri čveteroglasni maši Machautovi — tonično namreč.

Vatikanska izdaja ima ta napev na koncu za dve glaski krajši:

A sedaj pa primerimo to melodijo iz koralna vzeto in njene melizmatične skupine! Zdi se nam, kot bi bil kedo razbil lepo posodo in bi nam kazal zbirko črepinj v čednih okvirjih. Kako raztrgano se je moralo glasiti to popevanje! Vidi se, da so polagali na vse drugo mnogo več pozornosti in tudi umetnosti, nego pa na lep in gibčen tok koralne melodije.

S pogledom na to za oni čas res izvrstno mašo — gledé čveteroglasja — nam je razumevno, kaj papež Janez XXII. v svojem odloku iz leta 1324—1325 očita novi šoli, koje učenei se trudijo, da natančno merijo čas in se poslužujejo novih glask. Rajši delajo — pravi papež dalje — svoje napeve, nego da bi peli stare; v polkratkih in najkrajših glaskah se pojo cerkveni napevi in se z notami presejajo. Melodije cepijo in trgajo s „hoqueti“ (= hoketus ali „ochetus“, to se pravi „ječanje“), onečiščajo jih z „diskanti“ (t. j. s pridejanim drugim glasom) in jih s „tripli“ (t. j. tretjim glasom) in z narodnimi pesmami včasih tako obremené, da prezirajo podlago antifonarja in gradualija, da ne vedó, na katerem podstavu da skladajo, kajti ne znajo cerkvenih tonov, ker se jih niso učili... (Prim. gledé „hoketov“ Machautovo mašo; kako razsekan je vodilni glas, t. j. koralna melodija po vstavljenih pavzah!) Nadalje prepoveduje tako petje pri kanoničnih molitvenih urah in med mašo. A takoj za to prepovedjo pa sledi izrečno dovoljenje, da se sme peti v konsonancah, v oktavah, kvintah, kvartah in podobnih koralu pridanih intervalih, ampak le večje praznike, to pa tako, da ostane napev nepokvarjen („ut ipsius cantus integritas illibata permaneat.“ Prim. Corpus iuris canonici, Ed. Lipsiens. secunda, Richter-Friedberg, Pars II., str. 1255 nsl.).

Reči smemo, da je namen tega dekreta, odpraviti nedostatke; sicer bi ne bilo razumevno, zakaj da papež v drugi polovici spet dopušča, kar je v prvi prepovedal. To je bil zadnji občeveljavni ukaz v prilog koralnim napevom.

Na Dunaj.

(Piše Fr. Kimovec.)

(Dalje.)

Manual. Imeli smo vedno v mislih orgle s tremi manuali, to je za večje orgle ideal. Pri nas bomo imeli pač malo trimanualnih orgel, ker tako velikih ne potrebujemo, pa vendar so mere tudi za orgle z enim in dvema manualoma primerne.

Manuali naj bodo kar moč blizu skupaj. Tipke pri vseh manualih naj bodo enako dolge, kvečjemu prav malo diferencirane.

Vidna dolžina spodnjih tipek bodi 126 mm, zgornjih 80 mm, spodnje tipke drugega in tretjega manuala naj mole (Überhang) krog 27 mm nad prvi oziroma drugi manual.

Navpična razdalja površin posameznih manualov (Niveauunterschied) bodi 60 do 70 mm.

Tipke naj se poglobljajo (Tastensfall) najmanj 8, največ 10 cm; prazne naj teko (Leergang) 1 do 1½ mm.

Iste mere kot orgle morajo imeti tudi harmoniji in klavirji in sicer glede manualov in pedala.¹⁾

Glede preciznega odgovarjanja se ne sme zahtevati nemogočih reči, zakaj treba je vedno upoštevati neizogibne zamude, to so: prazni tek:²⁾ pot glasu od piščalke do ušesa; čas, preden piščal sama zase zažoje; piščalke so namreč pihala in pri pihalih se vselej potrebuje nekoliko časa (seveda minimalno, pa vendarle), preden glas poprime.

Pri pnevmatičnih orglah seveda pride v poštev še čas, preden stisnjeni zrak napolni cevi in mešičke. V modernih orglah se glede preciznosti semtertje celo preveč stori, zato pa potem ton kar sirovo zaropota iz piščali, mesto da bi prišel vun lep, okrogel. Glavna stvar glede preciznosti je ta, da se dado lepo izvesti razne glasbene figure, seveda se morajo pri tem upoštevati nekateri posamezni registri, ki že po svoji naravi sami zase bolj težko odgovarjajo.

Intonacija. Karakterističnih izpremenov ni treba do skrajnih mej gnosti, da se bodo plenu lepo prilagodili.

Pleno sam naj ne bo predivji, grmeč in bobneč, ampak mirno mogočen, jasen, da se bodo zlasti v kontrapunktičnih skladbah posamezni toni dobro ločili.

Posebno je treba pri intonaciji paziti na glasove v višavi, da ne postanejo preslabotni, pa tudi ne premočni. Režočji izpremeni naj bodo proti vrhu tišji, mehke flavte krepkejše.

Mehovje. Poleg glavnega meha naj bo še pod vsakim manualom prav pod sapnicami (Windlade) meh za regulacijo sape (Regulatorbalg, Kompensationsbalg, Ausgleichsbalg). Ta meh, ki mu je namen imeti vedno

¹⁾ V cenovnikih za harmonije se prav pogosto bere, da imajo manuali in pedali take mere kot orgle. Pa dozdej le na papirju!

²⁾ Nerodna beseda, naj oni, ki utegnejo, kakšno bolj pripravno najdejo.

dovolj sape v rezervi, naj bo primeren porabi sape. Majhni mehovi pri sapnikih (Stossbalg) niso nič vredni in kar take jih odklanjamo.

Sapa. Temeljni glasovi naj imajo 80—85 mm sapnega pritiska, miksture 70—75—80 mm. Jezičniki 85—160 mm.¹⁾ Sploh smo povdarjali da je vedno boljši nižji pritisk pa nekoliko širše menzure kot pa močan pritisk zlasti če je na račun menzur.²⁾ Tako se dobe moderne, vsiljivo vršeče orgle, ki nimajo z orglarsko umetnostjo kar tako nobenega stika. Zlasti je treba paziti pri pnevmatiki, kjer mojstri na račun precizne pnevmatike pogosto zvišajo pritisk do neverjetnih števil. (Na Kranjskem so imele neke take moderne orgle krog 180 mm; pozneje se je pritisk znižal na 150 mm, več se ni smel, zakaj potem pnevmatika ni več funkcionirala. Seveda je tudi to število 150 še vedno visoko nad normalo, prav zato se vsi registri, tudi tisti, ki so bili prej zelo nežni, z neko vehemenco, kakor z jezo oglašajo.)

Dispozicija. Vsake orgle morajo imeti dva manuala in popoln pedal, čeprav imajo še tako malo registrov.

Pri registrih je treba gledati manj na število nego na kako ost glasu. Zavreči moramo basanje registrov v majhne prostore, kar vselej slabo upliva.

V manualih dominirajte 8' registri; zato ne preveč 16' registrov v manuale! Če bi 16' hoteli 8' registre zakriti: vun s 16'! 32' v manuale postavljati — nezmisel! Pač pa je treba postaviti precej mehkih 4', da se 8' in miksture lepo zvežejo; razmerje bodi sledeče: 8': 4' = 3:1, torej na tri osemčevljske naj pride en 4' register.³⁾

V vsakih orglah naj bodo zastopane vse barve. Želi se že v orglah z 10—12 registri en jezičnik in ena mikstura; koristno je pa tudi že v male orgle postavljati miksturo in jezičnik. (Dalje prih.)

Dopisi.

Z Goriškega. (Dalje in konec.) Veliko slabše je v tem oziru v kapucinskem samostanu. Pravega liturgičnega petja ni. Pa tudi maše, ki se izvajajo, niso kdovekako na dobrem glasu, katere se pa vrhu svojih slabosti še krajšajo. Organist je neki dijak iz realke. A to je šele začetek — upajmo, da bo v prihodnje bolje. — Ker sem že ravno pri samostanih, naj omenim še samostan čast. sester uršulin! Prišel sem slučajno v to cerkev, ko se je ravno imela peti nova maša. Kdo ne bi bil radoveden slišati petja v tej lični cerkvi in to seosebno o priliki

¹⁾ Glede diferenciranja pritiska v nižjih in višjih legah se ni nič principialnega izreklo; prav tako ne glede pritiska za posamezne manuale, vendar pa smo omenjali, da dobro učinkuje diferenciran pritisk za posamezne manuale.

²⁾ Na Laškem rabijo menda še dandanes splošno pritisk pod 70 mm in celo pod 60 mm. Stolne orgle v Ljubljani ga imajo danes 68 mm, nekdanj so ga imele še manj.

³⁾ Zdi se, da so dobre starše orgle, ki imajo svoj poseben samostojen značaj, zlasti po obilici mehkih 4' registrov in pravitakih mikstur dosegle to veliko slavo (Silbermann, Križman).

nove maše? Bral sem nekje, naj bi bile nove maše merilo pravega cecilijanskega petja, ki naj se potem nadaljuje pri vsaki peti maši. In to sem tudi dobil v dotični cerkvi. Izenadil me je „introit“ in sploh cela liturgična maša. Pele so jako precizno z neko le njim mogočo fineso. Mašne spremene (introit, graduale) so recitirale z jako lepim, okusnim spremljevanjem orgel tako, da nisi skoro vedel, ali je le gola recitacija — ali večglasna kompozicija. Pa naj kdo še reče, da ni lepa recitacija, da ni mogoča pravilna maša! Kar se tiče nespremenljivih delov, je bil nad vse krasen odlomek iz „Credo“: descendit de coelis in sledeči tremol-flautni interludij pred „et incarnatus“ in „Benedictus“. Edino en pogrešek bi bil, da se namreč vrši spremljevanje orgel premalo legato, da se udarja po tipkah kakor pri klavirju. Vendar vsa čast častitim sestram uršulinkam. — Petje gimnazijskih dijakov je po starem kakor pred 20 leti. Pojejo se vedno iste že izguljene nemške in latinske pesmi. O velikonočnem času se poje „Regina coeli“ hitro po povzdigovanju. Kljub temu pa je petje v primeru z realčnim precej dobro. Imel sem namreč o sklepu šolskega leta višje realke priložnost slišati njih zbor. Kratko povedano, bilo je za teči iz svetišča! Kako rjovenje neotesanih grl, kaka kolobocija maše same in mrtvaški rezponzoriji?! Res, lepše in boljše je v vsaki zakotni vasici.

Tako v mestu. Naj preidem končno na okolico in deželo Goriško. Kaj vse se tu dogaja! Cela anarhija! Cerkevni kori ne poznajo liturgičnega petja, ne korala, ne „Cerkv. Glasbenika“, organisti delajo večinoma po svoji glavi. Če vedo kaj o glasbi, liturgiji, če so bili kdaj v orglarski šoli, tam je petje še lepo; če je pa obratno, je tudi dobro, duhovnik se ne zmeni za vse to nič, pa kaj tudi hoče, če ni sam v tem dobro podučen.

Zadnji čas je torej, da se vzdranimo. Kakor v drugih vedah in strokah, tako moramo tudi na glasbenem polju napredovati. „Kdor ne napreduje, nazaduje“ pravi pregovor. — Spoznajmo, da se nas spanec poprijemlje. Žalostno je, kakor je še sedaj sem ter tje, kjer nevednost in brezbriznost kraljujeta. V nekaterih duhovnijah se še precej stori za cerkveno petje. Organisti imajo veselje in pevci tudi. Vendar za cerkveno petje, kakor si ga žele cerkvena določila pri slovesnih službah božjih, se le še premalo ali nič ne dela. Latinska maša se odpoje, a korala ne pozna nobeden, deveta dežela jim je. Tudi premalo ločijo ali nočejo sploh ločiti iz trnoglavosti, katera skladba je v cerkvenem duhu, katera ne. Kdo je torej kriv vseh teh nedostatkov? Kaj ovira reformo cerkvene glasbe? — To, da oni, ki bi morali delati za zboljšanje in popolnost liturgije, nimajo nikakršnih stalnih načel. Ne motim se, če trdim, da ima velika večina naših organistov kakor duhovnikov o bistvu liturgične cerkvene glasbe precej napačne nazore, ali pa nobenih. Mislijo si, da že zadostuje, ako se sploh kaj poje, naj si je maša peta ali tiha. Kako naj bi se torej človek ogrel in navdušil za stvar, o kateri še pravega pojma nima, ako mu manjka potrebnih načel? Dotični v to poklicani faktorji morajo biti v tem doma in trdno sem prepričan, da zunaj na deželi nikdar ne bodo dalje prišli, ako se v deškem in sosebnem v duhovnem semenišču ne bodo ozirali na to, ako se o pravih načelih cerkvene glasbe ne bode delil obligaten pouk. — Z ozirom na to bi živo priporočal naročbo in čitanje „Cerkvenega Glasbenika“. Ne zadostuje namreč, da smo nanj samo naročeni, ampak moramo ga tudi pridno čitati in se po njem ravnati! In v tem se res veliko greši. Nekateri naročniki si le na pol ogledajo list ter nerazrezanega denejo vstran. Največ jih še zanima priloga; a ko vidijo, da je še to vse latinsko in suh, pust, „aschgrauer“ koral, vržejo vstran. Bolja bi bila za nje kaka lepa slovenska pesnica, ali pa tudi predigre.

Druga zapreka bi bila nedostatno občevanje orglavcev in duhovnikov. Da, tudi duhovnikov. Z nekaterimi se ne da čisto nič opraviti. In ni čuda, ako se potemtakem celo vnetemu organistu ohladi gorečnost, če ga duhovščina ne podpira. Ako mora organist vsakega polleta iskati novih pevcev, jih v novi učiti! To je bridko! Tukaj mu mora vsa potrpežljivost poteči, ako bi se je bil tudi od Joba izposodil. Koliko bi se dalo o tem žalostnem in težkem stanju orglavcev napisati! Rad bi se spustil na podrobno, a prostor ne dopušča. — Šo pa tudi slučajni in kraji, koder se duhovnik ogreva in gori za cerkveno liturgično petje, a organista ni, ki bi mu hotel ali mogel ustreči, ki bi mu šel na roko. Je namreč več vrst orglavcev. Na splošno, rekel bi, so vsi samouki in kot taki znajo svirati manj ali več. Bri-

gajo pa se za orglarski posel le v toliko, v kolikor pripušča njih stan. In taki, ako imajo tudi dobro voljo, ne morejo veliko napredovati, ker nimajo prave podlage. — So pa tudi taki organisti, ki bi lahko dosti več napravili, a nočejo. Nočejo se ukloniti cerkvenim določbam, ne prošnjam duhovnika. Taki so večinoma gg. učitelji-organisti — a ne vsi! Ti bi radi vse slovenizirali, vse kar je latinskega, odpravili, češ, saj so tudi slovenske maše (kakor od Foersterja, Hladnika), zakaj ne bi teh peli? In takim ne pomaga nič reči. Predno nam dajo prav, dobimo žalj na jezik! Tako je, oni hočejo biti povsod „narodno-napredni“! In naj odstavi duhovnik take organiste, če nima drugega, ki bi mu sledil? Boljši necerkveno petje in orgljanje, misli si, kot nič. Slednjič pa, tudi če bi hotel duhovnik pri zadnjem vstrajati, kar bi bilo dosti bolje, bi se uprla pa srenja. S čim si torej pomagati? — Kakšenkrat se celo mehač umešuje v cerkveno liturgično petje. Tako sem nekoč slišal, da nekje na Krasu, ko je hotel organist peti in igrati liturgični „Gloria“ in „Credo“ (drugekrat) so namreč vedno krajšano mašo peli), se je zdelo to mehaču predolga klobasa in raditega tudi prekine z napihovanjem meha. Ko ga nato organist pokliče na odgovor, poizvedujoč po vzroku, se mu ta hudomušno odreže: „E, gospud, pe kej mislete, da jest ne vem, koliko lufta gre za ano glorio?“ Toda dovolj o tem!

Preidem naj k eni glavnih točk, ki v prvi vrsti ovira in zabranjuje napredek cecilijanske misli. Poleg že navedenih in še drugih vzrokov, da se prava glasba in pravo liturgično petje ne dvigne na višjo stopinjo, je tudi ta, da se duhovščina bore malo briga za cerkveno petje. Naj se poje, kar se če, to je stvar organista — tako modrujejo. V prvi vrsti dolžan in po papeževem ukazu primoran pa je vsak duhovnik skrbeti, kaj in kako se poje v cerkvi, li odgovarja cerkvenim zahtevam in „Motu proprio“. Tega pa duhovnik nikdar ne bo mogel storiti in doseči, če ne dobi že v svojih mladih letih trdne podlage. Zato pa povdarjam, kar je že veliko prednikov storilo, da je za razvoj cecilijanstva velike važnosti — semenišče. V semenišču je up in nada prihodnosti, bodisi v tem ali onem oziru. Tam naj bi se vcepila gospodom, ki pridejo na deželo kot dušni pastirji, cvetlica figuralnega in koralnega petja. Gotova resnica je: ako človeško sree že v mladosti po umetnosti kopneti začne, potem ne bode več odnehalo. — Tedaj v bogoslovnem semenišču mora biti važen del vzgoje na glasbenem polju. Cerkevna glasba namreč ni predmet, ki naj se poljubno goji ali ne, ki naj se v njem poučujejo le tisti, ki imajo zmožnost in veselje do stvari, drugi pa ne, temveč cerkvena glasba bodi predmet, ki je združen s splošno bogoslovsko izobrazbo in ga duhovnik potrebuje v svoji službi. Duhovniku vendar ne zadostuje, ako se razume le na točke pete maše (žalibog še na te ne vsi), na antifone in psalme, on mora znati ocenjevati tudi tisto, kar se na koru poje, ker njegova oblast ne sega le do altarja, prižnice in spovednice, ampak tudi do kora. (Več glej v spisu g. Lavtizarja: *Cerkv. Gl. l. 1908. l. št. 1.*, kjer jako lépo o tem piše.) Tridentinski zbor celo ukazuje klerikom, da se imajo resno poprijeti cerkvenega petja in predvsem veličastnega koral in se v njem uriti. Komu drugemu bi bila pač cerkev izročila koral kot ravno svojim služabnikom? Oni so pravi misijonarji liturgičnega petja, oni faksično edini reprezentantje novih idej, ki žrtvujejo čas, trud. Oni torej naj se vadijo, spoznavajo njegovo lepoto in jo izkušajo pozneje tudi praktično pokazati, sicer ne bo nikdar prišel in se udomačil zunaj na deželi. Da, tako bi moralo biti. A kako je v resnici? Nočem na dolgo in nerad opisujem v tem oziru žalostne razmere. Bilo bi lahko veliko, veliko boljše. Dotični faktorji naj bi se zganili in tudi na glasbenem polju kot nekda kaj reformirali. Ali bi ne bilo prav, da bi se za goriške bogoslovce ustanovilo Cecilijino društvo líki ljubljanskemu, kojemu bi bilo namen seznaniti bogoslovce s pravo cerkveno glasbo, jih pridobivati in navduševati za to, da se prej ko mogoče tudi pri nas uravna pravo cerkveno petje, da ne bodo morda, ko postanejo po koncu svojih študij dušni pastirji, nasprotovali in ignorirali postave glede liturgičnega petja?! Polég tega bi bilo želeti, da bi bila obveznost, obiskavati pevske vaje (ne samo koralne, tudi figuralne!) in cerkvenoglasbena predavanja (ki jih sploh ni) večja, pogostejša in — strožja. Vsaj 2 uri na teden bi morali biti za vse brez izjeme obligatni. Za tiste pa, ki nimajo posluha, ki niso v stanu zapeti niti škafe, bi moral biti vsak teden poseben tečaj, kakor imájo vse to ljubljanski bogoslovci. Oni imajo, če primerjam njih in goriških bogoslovcev petje, v 4 do 5 tednih toliko petja t. j. splošnega

poduka, predavanj, kot goriški v celem letu. (Glej cerkveno delovanje v ljubljanskem seminšču C. Gl. l. 1900 str. 75., l. 1908 št. 4.) — Videant ergo domini praepositi et eurent, ut clerici ad cantum pium et gravem assidue se exerceant. Nam cantus inordinato cantandi modo Deum inhonorat, populo taedium affert eumque a divinis avertit. — Takega dela in preosnove je torej treba, če hočemo vsaj nekoliko napredovati na cerkvenoglasbenem polju in doseči svoj namen. Pri bogoslovcih naj se prične, kar bo njim, cerkvi in ljudstvu v prid. Gosp. Lavtižar pravi, da ne bodo ne Cecilijina društva, ne njih občni zbori, ne učitelji orglarske šole, ne pevovodje in ne kdo drugi trajno izboljšali cerkvene glasbe, ampak le prečastita duhovščina. Po njih gor, po njih dol! In tako je.

Pri nas na Goriškem tudi obstoja posebno Cecilijino društvo, čigar namen, naloga je, pospeševati vse panoge cerkvene glasbe, prirejati po deželi poučne tečaje in sosebno vzbujati organiste — torej vzdrževati orglarsko šolo. Če se te svoje naloge zaveda, je veliko vprašanje. Bržkone je to društvo na vse to pozabilo, ker o kakem delovanju ni duha ne sluha. In kaj je z orglarsko šolo? O tem se je tudi že večkrat pisalo in govorilo. Celo naš Prezvišeni se je nekdanj potegoval in zavzemal za prepotrebno ustanovitev te šole. Stvar je bila tedaj že skoro gotova, vsaj načrti so se kovali za nje ustanovitev, a sedaj kakor vidimo, je zopet vse zaspalo. In vendar je to krvava potreba, potreba, brez koje se orglanje in preludiranje organistov na deželi ne bode nikdar dovolj zdatno izboljšalo. Temu torej naj bo konec. Cecilijansko društvo treba je reorganizirati in oživiti, združiti vse vnete prijatelje dobre cerkvene glasbe, kojih je precejšnje število, v eno skupno celoto, ki bi bila središče in vir vsega cerkvenega delovanja, na katero bi se mogla opirati vsa druga manjša društva.

In še nekaj. V C. Gl. 2. šte. l. 1907. sem čital, da je začela cerkvena višja oblast pospeševati cerkveno glasbo in petje na Goriškem, da je ta ukaz izšel v Pol. Eccl. preč. kn. n. šk., ki naznanja, da je ustanovljena posebna komisija veččakov v cerkveni glasbi, ki naj bi pomagali izvrševati znani „Motu proprio“. Ali prečastiti gospodje izvršujejo to svojo nalogo, ne vem. Jaz vsaj za svojo osebo ne vidim o tem razglasu nobenega učinka — napredka. — Nadalje so dolžni cerkveni predstojniki to komisijo tudi podpirati, kar zelo dvomim. — Če so cerkveni predstojniki povpraševalno polo izpolnili? — So jo v kolikor toliko, a reva leži med akti — nerešena . . . tako n. pr. glede poprave in naprave orgel. Je namreč še veliko cerkvâ, ki so brez orgel (n. pr. na Krasu), ali pa so take, ki ne sodijo več v cerkev, ampak na ogenj, ker so le v kvar vernikom . . .

Tudi kar se tiče obnašanja cerkvenih pevcev na koru, dovolite g. urednik nekoliko besedij. Po nekaterih krajih je vedenje pevskega zbora skrajno žalostno. Mesto, da bi dali peveci lep zgled, so drugim le v pohujšanje. Mislijo namreč, da imajo, ker sodelujejo, več pravice (ko drugi), a do nespodobnega obnašanja še veliko manj ko drugi v cerkvi. Ali je mogoče to lepo in sploh dopustljivo, da se ponekod, posebno kjer so mešani zbori, peveci in pevke v enomer pogovarjajo, hahljajo, šopke si oddajajo, drezajo itd.? In take in enake reči se večinoma dogajajo med pridigo. Kdo naj bo odgovoren za vse to početje, pohujšanje, greh?! Gotovo je, da je vedenje zbora odvisno od organista, ker kakor se on obnaša, tako tudi ostali. Kaj pa, ako sam organist ni nič boljši od drugih? Tukaj ima besedo duhovnik, ki je rector ecclesiae. On se mora pobriniti za cerkveni kor tudi glede obnašanja, ker s tem bode preprečil mnogo greha. — Ergo omnia in omnibus renovare et reformare. Vetera recedant! Z združenimi močmi pojdimo na delo! Truda je sicer veliko, toda „brez muje se še čevljev ne obuje“. Iz nič ni nič, kjer pa se dela, se že nekaj naredi. —goj.

Listnica uredništva.

Č. g. V. V. v K. — Prav res: post tot discrimina rerum. No, pa da ste se le vzbudili. Pride prihodnjič in kakor želite — celo. Zdravi! — Več gg. dopisnikom: Prosimo potrpljenja, pride vse ob svojem času.

Današnjemu listu je pridejana II. šte. priloga.

Odgovorni urednik lista **dr. Andrej Karlin**. — Odgovorni urednik glasb. priloge **Stanko Premrl**. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.